

**Валентина Малик,**  
викладач іноземних мов  
кафедри української та іноземних мов,  
Вінницький національний аграрний університет,  
м. Вінниця, Україна  
ORCID ID: 0000-0002-3291-4347  
e-mail: [valentyana51malyk@gmail.com](mailto:valentyana51malyk@gmail.com)

## ОСВІТНІЙ ПРОСТІР УНІВЕРСИТЕТУ: СТАНОВЛЕННЯ ПОНЯТТЯ

*Анотація.* У статті доведено, що поняття освітнього простору університету включає в себе такі компоненти: «простір» та його ознаку – «освітній». Показано, що прискорення інтеграційних процесів у різних галузях життя суспільства спричинило тенденцію позначати їх сутність як формування й розвиток певного простору: економічного, інформаційного, освітнього, надаючи йому значення взаємодії суб'єктів суспільної діяльності. Зазначено, що провідне поняття «простір» за допомогою ознаки «освітній» утворило поняття «освітній простір», що з урахуванням змістового наповнення його структурних компонентів розуміється як певна упорядкована структура, що характеризує всі процеси, форми, траєкторії руху і виражає зв'язок між об'єктами освітньої діяльності, забезпечуючи соціальну та особистісну значимість результату вдосконалення умінь і поведінки її суб'єктів. Звертається увага на те, що у визначенні освітнього простору виокремлено соціально-географічний, системно-цілісний, локально-постерний підходи. Соціально-географічний підхід відображає створення унікального освітнього простору в рамках соціальних регіонів, географічних територій та держав з урахуванням їхньої специфіки за умов наявності єдиного інформаційного середовища. Прихильники системно-цілісного підходу розглядають освітній простір як елемент суспільної освіти, як взаємодію різних рівнів системи освіти та особистості. У локально-постерному підході використовують поняття простору освітнього закладу чи його компонента. Характеризуються етапи розвитку обраного поняття. Доведено, що освітній простір є складною ієрархічною структурою, пірамідою просторів, у якому виділяють низку рівнів: глобальний, континентальний, освітній простір країни, національно-регіональний, регіональний, територіально-регіональний, муніципальний, локальний, сімейний, особистісний освітній простір. Зазначено, що освітній простір суспільства є формою соціальної єдності людей, що створюється в результаті їх спільної освітньої діяльності, а цілі такої діяльності визначаються потребами суб'єктів освіти, адже суттєвим фактором сучасної

освіти є наявність цілісного освітнього простору.

**Ключові слова:** простір, освітній простір, педагогічна реальність, освітні технології, глобалізаційні процеси, сучасна освіта.

**Постановка проблеми у загальному вигляді.** Пошук педагогічних методик, що дозволяють розширити лінійну траєкторію руху студента і водночас забезпечити передбачуваність результатів його навчальної діяльності, призвів до появи (наприкінці 80-х років ХХ століття) та продуктивного функціонування в галузі педагогічної науки (з початку 90-х років ХХ століття) поняття «освітній простір», що складається з таких компонентів: «простір» та його характеристика «освітній». Як соціальне явище поняття «освітній простір» пройшло декілька етапів, що потребує аналізу. Варто звернути особливу увагу на ієрархічну структуру освітнього простору, що являє собою піраміду просторів з певними рівнями. Актуальним є дослідження нових підходів до організації освітньої діяльності зі студентами ЗВО в умовах євроінтеграції.

**Аналіз основних досліджень і публікацій.** Питання освітнього простору вивчали такі вчені: М. Бастун (методи розвитку культурологічно орієнтованої комунікації, особливості моделювання освітнього середовища в контексті діалогу культур), Т. Ткач (специфіка моделювання освітнього простору), А. Цимбалару (семантика понятійного апарату проблеми педагогічного проектування, сутність освітнього простору, теоретичні та дидактико-методичні засади педагогічного проектування освітнього простору), М. Тютя (методологічні основи застосування комп'ютерних технологій при організації освітнього середовища), Н. Касярум (розвиток поняття освітнього простору, характеристики освітнього простору) та ін., але питання становлення згаданої концепції потребує подальшого детального аналізу.

**Мета статті** – проаналізувати становлення поняття «освітній простір» з точки зору таких підходів, як соціально-географічний, системно-цілісний, локально-постерний та згідно етапів розвитку обраного поняття.

**Завдання статті:**

- охарактеризувати такі компоненти обраного поняття, як «простір» та його ознаку – «освітній»;
- довести, що освітній простір є складною ієрархічною структурою, пірамідою просторів, у якому виділяють низку рівнів;
- показати, що освітній простір суспільства є формою соціальної єдності людей, що створюється в результаті їх спільної освітньої діяльності.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Поняття освітнього простору університету включає такі компоненти як «простір» і його характеристика – «освітній».

Для кращого розуміння цієї концепції варто докладно проаналізувати її складові. Простір - філософська категорія, споріднена категорії «час» (спочатку поняття «простір» і «час» не відокремлювалися один від одного) і розглядається як форма існування матерії (Бачинська, 2007, с.80). Відповідно до тлумачень словникових джерел, простір «встановлює порядок розташування одночасно існуючих об'єктів» і є «загальним явищем, що виникає завдяки органам почуттів» (Цимбалару, 2009, пар.2 ).

Слово «простір» визначає порядок речей та процесів у світі. Особисте та професійне життя, робота та освіта людей відбуваються у просторі. Таким чином, для людини дуже важливими є саме просторові характеристики даного поняття. Простір розглядається як умова та результат діяльності суб'єкта, її продукт. Увага до проблем життєвого світу людини змусила переосмислити сучасну освітню парадигму, зосередити увагу на просторі, що є похідним від суб'єкта діяльності - людини (Касярум, 2013, с.109).

На сучасне розуміння простору вплинули дослідження (К. Гауса, Б. Римана та ін.), що обґрунтували залежність просторових властивостей від фізичної природи матеріальних тіл, що зумовлює фізичні та хімічні

властивості матерії від просторового розташування атомів. Виділяють три напрями сучасного розуміння цього явища: об'єктний (образ світу як сукупності зовнішніх об'єктів), суб'єктний (світ є уявленням почуттів та думок суб'єктів), діяльнісний (суб'єкт та об'єкт об'єднуються, створюючи як речі, так і їх значення).

Прискорення інтеграційних процесів у різних сферах суспільного життя визначило тенденцію позначати їх суть як формування та розвиток певного простору: економічного, інформаційного, освітнього, надаючи йому сенсу взаємодії суб'єктів соціальної діяльності (соціальних інститутів) на певних територіях: освітній установі, місті, регіоні, країні, а також усередині групи країн, які мають спільні історичні, культурні, освітні традиції.

Таким чином, як форма існування об'єктивної реальності простір виражає зв'язок між існуючими об'єктами, визначає порядок їх розташування, щільність, план, структуру та характеризує всі форми і траєкторії руху матерії (Вакарчук, 2008, с.7).

Поняття «освітній», що характеризує особливість словосполучення «освітній простір», визначається трактуванням його основного поняття «освіта» - такого, що забезпечує можливість формування «духовної особи людини, яка формується під впливом моральних та духовних цінностей, що є її культурним надбанням, а також процесу виховання, самоосвіти, впливу оточення, формування людини» (Ярмаченко, 2001, с. 241).

Провідне поняття «простір» за допомогою ознаки «освітній» сформувало поняття «освітній простір», що з урахуванням змістового наповнення його структурних компонентів розуміється як певна упорядкована структура, що характеризує всі процеси, форми, траєкторії руху і виражає зв'язок між об'єктами освітньої діяльності, забезпечуючи соціальну та особистісну значимість результату вдосконалення умінь і поведінки її суб'єктів.

Аналіз сучасної наукової літератури свідчить про багатовимірність і

універсальність цього поняття, яке почало набувати самостійного змісту, відмінного від того, який закладений у його структурних компонентах (Кремень, 2003, с. 21).

У визначенні освітнього простору виділяють соціально-географічний, системно-цілісний, локально-постерний підходи. Соціально-географічний підхід відображає створення унікального освітнього простору в рамках соціальних регіонів, географічних територій та держав з урахуванням їхньої специфіки за умови наявності єдиного інформаційного середовища. Прихильники системно-цілісного підходу розглядають освітній простір як елемент суспільної освіти, як взаємодію різних рівнів системи освіти та особистості. У локально-постерному підході використовують поняття простору освітнього закладу чи його компонента.

У результаті розвитку людства ОП як соціальне явище пройшло кілька етапів:

1. безпосереднє спілкування особистості з носіями соціального досвіду до винаходу писемності;
2. накопичення спеціальних осередків освітнього простору у монастирях та університетах, що призвело до освітньої стратифікації, тобто. наявності у суспільстві освітніх середовищ із різними освітніми можливостями, освітнім потенціалом;
3. вирівнювання характеристик освітнього простору за рахунок друкарства, розвитку транспорту та засобів зв'язку;
4. ОП-інтеграція та глобалізація.

Освітній простір є складною ієрархічною структурою, пірамідою просторів, у якому виділяють низку рівнів: глобальний, континентальний, освітній простір країни, національно-регіональний, регіональний, територіально-регіональний, муніципальний (міський територіальний), локальний (окрема освітня установа), сімейний, особистісний освітній простір. Умовою структурування освітнього простору є його територіальна та особистісна складові (Ватковська, 2010, с. 11). ОП, як частина

соціального простору суспільства, складається із системи освіти та зовнішніх соціальних факторів, що відображує позитивні та негативні зміни. Конкретні розбіжності у освітньому просторі держав і народів визначаються культурними та історичними традиціями. Динаміка ОП є важливою соціокультурною характеристикою суспільства (Сисоєва, 2012, с.23). Комп'ютеризація суспільства сприяє формуванню інформаційно-освітнього підпростору. Освітній простір є наслідком конструктивної діяльності освітніх суб'єктів. Освітнє середовище та форми існування освітнього співтовариства взаємодіють у ньому як соціокультурний та соціально-психологічний феномен (Касярум, 2013, с.108).

Термін «освітній простір» відображує певні зміни у поглядах вчених на питання впливу суспільства на умови розвитку особистості, взаємодію суспільства та особистості. Освітній простір трактується як сфера соціальної діяльності, в якій здійснюється цілеспрямоване соціокультурне відтворення людини, формування та розвиток особистості. Освітній простір, поєднуючи ідеї виховання, створює освітню протяжність з освітніми подіями, явищами культури, соціального досвіду та особистісних смислів (Краснощок, 2019, с.92). Під освітнім простором слід розуміти просторово-часове поле функціонування та розвитку системи освіти як відкритої та активної соціальної сфери, в якій ідеологія формування особистості враховує умови довкілля (природно-кліматичні, демографічні, екологічні, соціально-економічні, політичні і т.д.).

Освітній простір суспільства – це форма соціального єднання людей, що створюється внаслідок їхньої спільної освітньої діяльності (Цимбалару, 2016, с.108). Цілі такої діяльності визначаються потребами суб'єктів, що навчаються. Метою освітнього простору є створення необхідних умов передачі досвіду у суспільстві від покоління до покоління, які забезпечуються такими чинниками, як адекватна інфраструктура, інформаційне забезпечення, соціальні умови (Araja & Aizsila, 2010, p. 211).

Як форма існування об'єктивної реальності простір виражає відносини між існуючими об'єктами, визначає порядок їх розташування, щільність, план, структуру та характеризує всі форми і траєкторії руху матерії.

У контексті вищесказаного важливо, що в освітньому просторі існують не так окремі освітні установи, скільки різні фактори, умови, зв'язки та взаємодії освітніх суб'єктів, що визначають характер освітніх процесів загалом. Ідея складної та багаторівневої просторової організації та самоорганізації є сполучною ланкою між простим емпіричним уявленням про освітню установу (як інститут) і уявленням про неї як систему (Козійчук, 2017, с. 31). Тому у зміст цього поняття входить сутність спеціально організованого педагогічного середовища як структурованої системи соціально-педагогічних умов їх розвитку у людини в процесі навчання.

Відповідно, поняття «освітній простір» розглядається у таких основних аспектах (Козійчук, 2017):

- місце, що існує в суспільстві, де суб'єктивно визначаються багато відносин і зв'язків та відбувається діяльність різних систем індивідуального розвитку й соціалізації (простір освітньої установи, мікрорайону, міста, країни тощо);
- повний багатофункціональний комплекс середовищних можливостей, що має відповідну, з педагогічної точки зору, організацію з метою розвитку, виховання та зростання людини (освітні, виховні, соціальні, природні тощо);
- певний результат управління середовищем, рівнем знань суб'єкта та приписування можливостей середовища на основі його суб'єктивного сприйняття (індивідуальний освітній простір, простір професійного самовизначення тощо). (с. 31-32)

Крім того, освітній простір є ресурсом, резервом, потенціалом

формування цілісного та далекосяжного засобу формування людської особистості. Конкретна людина не живе в освітньому просторі, вона лише осмислює події. Освітній простір служить матеріалом для моделювання освітніх систем, комплексів та середовищ (Maksymenko et al., 2020, p. 270).

У створенні ОП беруть участь: міжнародна діяльність держав у сфері освіти; соціальні інститути освіти; навчальні заклади; окремі регіональні, міждержавні та недержавні освітні структури (союзи, асоціації, фонди); природні об'єкти, які мають освітній потенціал; ЗМІ; інтернет; громадські організації; освітні теорії та концепції; соціально-психологічні стереотипи людей, що регулюють їхню поведінку стосовно освіти. Освітній простір передбачає формування кола суб'єктів, створення системи опосередкованого управління освітнім розвитком особистості, пропонує варіативні освітні послуги.

Зміст освітньої діяльності у закладах вищої освіти відображається у провідних напрямках освіти: формування світоглядної культури майбутнього спеціаліста, його системи цінностей; естетичне, етичне, громадянське, патріотичне, трудове, фізичне та екологічне виховання та ін. (Фіцула, 2006, с. 11-13).

В умовах інтеграції вищої освіти до Європейського співтовариства пріоритет має бути наданий новим підходам до організації освітньої діяльності зі студентами (Василик, 2004, с. 5). Це пов'язано, перш за все, з формуванням нової моделі майбутнього фахівця, здатного швидко адаптуватися до змін, що відбуваються, професіонала з творчим мисленням, активного, самостійного, що володіє широким спектром сучасних знань та навички. У цьому весь сенс діяльності інтегрованих дисциплін, які містять компонент виховної роботи. Адже поняття освітнього простору є важливою характеристикою освітнього процесу навчально-виховного закладу, яка тісно пов'язана не тільки з розвитком педагогічної науки, але й іншими більш фундаментальними процесами, що відбуваються в суспільстві (Тіщенко, 2021, с. 97).



Істотним фактором сучасної освіти є наявність цілісного освітнього простору, що реалізується на цільовому, змістовному та процесуальному рівнях.

За наявності такого простору студент не підлаштовується під кожного викладача, нівелюючи своє «Я», а повністю реалізує себе. Простір освітнього закладу успішний, якщо він цілісний і гуманітарно - орієнтований.

Основними суб'єктами його підготовки є викладачі та учні, які працюють у «команді», об'єднаній загальними цілями, загальними стандартами освітньої діяльності. Ефективність формування такого простору безпосередньо залежить від рівня сформованості освітнього простору у закладах вищої освіти. На рівні освітньої установи відбувається трансформація загальнодержавних стандартів у конкретний інститут, органи управління забезпечують оптимізацію цього процесу з урахуванням особливостей освітньої установи (Франчук, 2009, с.16).

Відповідно до викликів сучасного суспільства освітні установи стають справжніми творцями цілісного простору, а не просто «реалізаторами» встановлених стандартів або запропонованої концепції освітньої діяльності. Варто зазначити, що на рівні певного регіону науковий потенціал об'єднується та спрямовується на вирішення конкретних практично значущих завдань. Система у системі (простір у просторі), починаючи від мікропростору лише на рівні роботи викладача, факультету, ЗВО, регіону – до держави, європейського простору (Журавський, 2003, с. 22).

Інтеграція до європейського освітнього простору передбачає збереження національної та регіональної ідентичності, забезпечення науково обґрунтованого переходу, логічно оформленого за заданими стандартами, з максимальним акцентом на особливості та реальний рівень освіти, сформований в Україні. Не можна заперечувати, що інтеграція до європейського освітнього простору має передбачати необхідність якісної

освіти в державі (Piatkowska, 2015, p. 401). Сьогодні процес початку нової формули освітньої діяльності складний і часто проблематичний: сучасний педагог неспроможний залишатися байдужим чи ігнорувати перехід до нових освітніх стандартів; наукові розробки не можуть бути механічно перенесені до практики у сучасній освітній діяльності. Продуктивна педагогічна діяльність творча за своєю суттю, що обов'язково формується на основі «Я-концепції», і будь-які інновації матимуть позитивний ефект, якщо вони «адаптовані» до досвіду професійної діяльності, що сформувався (Чернуха, 2016, с. 4). Будь-які новації, продиктовані насильно, обов'язково суперечать реальному досвіду педагога або пригнічують особистісну складову його діяльності, або визначаються як неефективні та практично ігноруються. Зняти цей рівень конфліктної ситуації можна лише одним способом: поставити педагога у ситуацію справжнього суб'єкта реформування власної концепції, технології професійної діяльності за умов нових освітніх стандартів (Qiu & Xu, 2015, p. 77). І таку роботу можна віднести до рангу повноцінної наукової діяльності, предметом якої є власна діяльність у комплексі всіх її компонентів: цілей, принципів, змісту, технологій, діагностики, аналізу продуктивності тощо. Виходячи із загальної логіки, кожен викладач має мати свою програму на перехідний період, а також свою програму підвищення рівня власної компетентності (залежно від стартового рівня та особистого потенціалу), забезпечення конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг. Таким чином, незалежно від спеціальності кожен педагог набуває реальної компетентності та долучається до наукових досліджень у галузі освітньої діяльності (педагогічного процесу) (Франчук, 2009, с. 30), забезпечення конкурентоспроможності над ринком освітніх послуг.

Перехід до нового якісного цілісного освітнього процесу включає ряд пріоритетних функцій.

Вибудовується відповідна вертикаль наукової діяльності: від базових академічних інститутів, які розробляють фундаментальні проблеми освіти,

до наукових інститутів та освітніх центрів, що акумулюють найбільший потенціал відповідного регіону, до центрів наукової діяльності, зосереджених у освітніх закладах різного рівня. Ця схема вже містить механізм трансформації високої теорії на рівні практичної діяльності з урахуванням рівня та специфіки її реалізації у кожному регіоні та освітньому закладі.

Педагог відчуває суб'єкт реформи освіти, тому що він реально бере участь через наукові центри на рівні освітніх установ у процесі осмислення нових освітніх стандартів та проектування технологій їхнього впровадження у практику професійної діяльності. Практикуючі викладачі не просто отримують певні освітні стандарти та технологічні схеми їх реалізації, а й беруть участь у процесі їх визначення, обов'язково набуваючи відповідної теоретичної компетентності стосовно конкретної проблеми.

Посилюється процес взаємодії різних галузей та рівнів наукової діяльності, оскільки всі вони об'єднуються навколо загальної програми переходу до інноваційних стандартів освіти, виникає безліч проблем, пов'язаних з неузгодженістю, недоліком актуальної інформації та в цілому проблемами, що виникають у діяльності та потребує відповідних інтерпретацій, пояснень і, отже, подальших досліджень. У ситуації, коли питання не можуть бути вирішені на регіональному рівні, запити надсилаються до академічних інститутів. Така співпраця потрібна не лише навчальним закладам, а й академічним науково-дослідним інститутам, щоб максимально зосередити увагу на фундаментальних проблемах масової освітньої практики, орієнтуючись відповідно на вектор пріоритетних наукових досліджень.

Усі без винятку викладачі, студенти стають науковими співробітниками, долучаються до наукової діяльності. Це питання є особливо актуальним, оскільки науково-дослідна робота має найбільший потенціал професійного зростання і переважна більшість викладачів реалізують його лише на етапі написання дисертацій, а потім просто

використовують розвинені навички. Що стосується викладачів, які активно займаються науковою діяльністю у відповідній галузі, то вони, як правило, характеризуються високим рівнем педагогічної підготовки, відкриті до інновацій та мають власну програму підвищення кваліфікації. Дослідницький потенціал особистості педагога визначає потребу руху та розвитку за різними векторами, здатність до самотворчості.

Тому основи формування цілісного освітнього простору закладаються на усіх рівнях. Творчим елементом системи є наукова діяльність (як базовий механізм оптимізації освітньої діяльності), яка не тільки має згаданий вище потенціал інтеграції всіх компонентів простору, а й теоретично доводить сам процес сходження до нового стану освіти, що залучає всіх суб'єктів педагогічної діяльності до наукових досліджень, формує науково обґрунтовані програми модернізації професійної діяльності як на рівні освітньої установи, так і на рівні кожного педагогічного колективу зокрема (Чернуха, 2016, с. 5).

**Висновки.** Поняття освітнього простору університету включає такі компоненти: «простір» і його характеристика – «освітній». Простір - філософська категорія, споріднена категорії «час». Просторові характеристики буття дуже важливі для людини, адже простір вважається умовою та результатом діяльності суб'єкта. Прискорення інтеграційних процесів у різних сферах життя визначило тенденцію позначати їх суть як формування та розвитку певного простору: економічного, інформаційного, освітнього, надаючи йому важливої ролі у взаємодії суб'єктів соціальної діяльності. Простір виражає відносини між існуючими об'єктами, визначає порядок їхнього розташування. Ознака «освітній» визначається як така, що надає змогу сформувати духовний образ людини. Ведучий концепт «простір» за допомогою вищезазначеної ознаки сформував поняття «освітній простір». У визначенні освітнього простору виділяють соціально-географічний, системно-цілісний, локально-постерний підходи. Освітній простір як соціальне явище пройшло 4 основні етапи свого розвитку.

Освітній простір є складною ієрархічною структурою, пірамідою просторів, у яких виділяють низку рівнів: глобальний, континентальний, освітній простір країни, національно-регіональний, регіональний, територіально-регіональний, муніципальний, локальний, сімейний, особистісний освітній простір. Освітній простір трактується як сфера соціальної діяльності, в якій здійснюється цілеспрямоване соціокультурне відтворення людини, формування та розвиток особистості. Освітній простір суспільства – це форма соціального єднання людей. Важливим чинником сучасної освіти є цілісність освітнього простору. Відповідно до викликів сучасного суспільства освітні установи стають справжніми творцями саме цілісного простору, а не просто «реалізаторами» заданих стандартів або запропонованої концепції освітньої діяльності.

**Перспективи подальших досліджень.** Подальших наукових розвідок потребує виховний потенціал освітнього простору університету.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Бачинська, Є. М. (2007). Механізм формування інноваційного освітнього простору в регіоні. *Педагогіка і психологія*, 1(54), 79–88.
- Вакарчук, І. (2008). Вища освіта України – європейський вимір: стан, проблеми, перспективи. *Вища школа*, (3), 3–18.
- Василик, М. А. (2004). Наука про комунікації або теорія комунікації? До проблеми теоретичної ідентифікації. *Актуальні проблеми теорії комунікації* : зб. наук. пр., 4–11.
- Ватковська, М. Г. (2010). *Самореалізація особистості в освітньому просторі* : [автореф. дис. канд. філос. наук, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського]. Інституційний репозиторій Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/1719>
- Журавський, В. С. (2003). *Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні*. Ін Юре.
- Касярум, Н. (2013). Освітній простір: становлення поняття. *Витоки педагогічної майстерності*, (12), 107–113.
- Козійчук, О. Г. (2017). Освітній простір навчального закладу як ресурс професійного самовизначення учнівської молоді. *Вісник післядипломної освіти*, 3(32), 28–36. [https://lib.iitta.gov.ua/717232/1/ВИСНИК\\_3\\_32\\_2017\\_верст\\_ПЕДАГОГІКА.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/717232/1/ВИСНИК_3_32_2017_верст_ПЕДАГОГІКА.pdf)
- Краснощок, І. П. (2019). Виховний потенціал закладу вищої освіти: структура та критерії розвитку. *Наукові записки ЦДПУ ім. В. Винниченка. Серія: Педагогічні науки*, (180), 90-97.
- Кремень, В. Г. (2003). *Освіта і наука України: шляхи модернізації (Факти, роздуми, перспективи)*. Грамота.

- Сисоєва, С. О. (2012). Сфера освіти як об'єкт дослідження. *Освітологія: польсько-український журнал*, (1), 22–29.
- Тіщенко, А. В. (2021). *Виховання іншомовної комунікативної культури студентів гуманітарних спеціальностей у закладах вищої освіти*: [дис. доктора філософії, Національна академія педагогічних наук]. Інституційний репозиторій Інституту проблем виховання. <https://ipv.org.ua/2021/materialy-do-zakhystu-tishchenko-anastasii-valeriivny/>
- Фіцула, М. М. (2006). *Педагогіка вищої школи : навч. посіб.* Академвидав.
- Франчук, Т. Й. (2009). *Цілісний освітній простір: педагогічні основи його формування*: монографія. Кам'янець-Подільський національний університет імені І. Огієнка.
- Цимбалару, А. Д. (2009). *Компонентно-структурний аналіз поняття «освітній простір»*. Retrieved from <https://is.gd/oxW7fT>
- Цимбалару, А. Д. (2016). Освітній простір: сутність, структура і механізми створення. *Український педагогічний журнал*, (1), 41–50.
- Чернуха, Н. М., & Бахов, І. С. (2016). Цілісність сучасного освітнього середовища як передумова якості освіти. *Innovative Solutions in Modern Science*, 1(1), 1–11.
- Ярмаченко, М. Д. (2001). *Педагогічний словник*. Педагогічна думка.
- Araja, A., & Aizsila, A. (2010). Intercultural communicative competence. *Research for Rural Development*, (1), 220–224. <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000309844000036>
- Maksymenko, N., Bei, I., Khimchuk, L., & Vovchok, Y. (2020). Formation of communicative culture of students by means of project teaching in higher educational establishments. *Tarih Kultur ve Sanat Arastirmalari Dergisi-Journal of History Culture and art Research*, 9(3), 267–276. <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000579438600025>
- Piatkowska, K. (2015). From cultural knowledge to intercultural communicative competence: Changing perspectives on the role of culture in foreign language teaching. *Intercultural Education*, 26(5), 397–408. <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000213382800004>
- Qiu, J., & Xu, K. (2015). Language and culture from the communicative perspective in the context of globalization. *Proceedings of the 2015 International Conference on Humanities and Social Science Research*, 31, 76–79. <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000371806000016>

## REFERENCES

- Bachynska, Ye. M. (2007). Mekhanizm formuvannia innovatsiinoho osvitnoho prostoru v rehioni. [Mechanism of formation of innovative educational space in the region]. *Pedahohika i psykholohiia*, 1(54), 79–88. [in Ukrainian].
- Vakarchuk, I. (2008). Vyshcha osvita Ukrainy – yevropeyskyi vymir: stan, problemy, perspektyvy. [Higher education of Ukraine – the European dimension: state, problems, prospects]. *Vyshcha shkola*, 3, 3–18. [in Ukrainian].
- Vasylyk, M. A. (2004). *Nauka pro komunikatsii abo teoriia komunikatsii? Do problemy teoretychnoi identyfikatsii*. [Communication science or communication theory? To the problem of theoretical identification]. Aktualni problemy teorii komunikatsii: zbirnyk naukovykh traktativ, 4–11. [in Ukrainian].
- Vatkovska, M. H. (2010). *Self-realization of the individual in the educational space*: PhD thesis abstract, Pivdenoukrainskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni K. D. Ushynskoho. [in Ukrainian].
- Zhuravskyi, B. C. (2003). *Vyshcha osvita yak faktor derzhavotvorennia i kultury v Ukraini*. [Higher education as a factor of state formation and culture in Ukraine]. Kyiv: “In Yure”

- Publishing House. [in Ukrainian].
- Kasiarum, N. (2013). Osvitnii prostir: stanovlennia poniattia. [Educational space: formation of the concept]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti*, 12, 107–113. [in Ukrainian].
- Koziichuk, O. H. (2017). The educational space of the educational institution as a resource for professional self-determination of student youth. *Visnyk pislidyplomnoi osvity*, 3(32), 28–36.  
[https://lib.iitta.gov.ua/717232/1/ВИСНИК\\_3\\_32\\_2017\\_верст\\_ПЕДАГОГІКА.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/717232/1/ВИСНИК_3_32_2017_верст_ПЕДАГОГІКА.pdf). [in Ukrainian].
- Krasnoshchok, I. P. (2019). Vykhovnyi potentsial zakladu vyshchoi osvity: struktura ta kryterii rozvytku. [Educational potential of a higher education institution: structure and development criteria]. *Naukovi zapysky TsDPU im. V. Vynnychenka. Seriya: Pedahohichni nauky*, 180, 90–97. [in Ukrainian].
- Kremen, V. H. (2003). *Osvita i nauka Ukrainy: shliakhy modernizatsii (Fakty, rozdumy, perspektyvy)* [Education and science of Ukraine: ways of modernization (Facts, thoughts, perspectives)]. Hramota. [in Ukrainian].
- Sysoieva, S. O. (2012). Sfera osvity yak ob'ekt doslidzhennia. [The field of education as an object of research]. *Osvitohiia: Polsko-Ukrainskyi zhurnal*, 1, 22–29. [in Ukrainian].
- Tishchenko, A. V. (2021) *Education of foreign language communicative culture of students of humanitarian specialties in institutions of higher education*: PhD diss. Kyiv: National Academy of Pedagogical Sciences. [in Ukrainian].
- Fitsula, M. M. (2006). *Pedahohika vyshchoi shkoly : navchalnyi posibnyk* [Higher school pedagogy: study guide]. Akademvydav. [in Ukrainian].
- Franchuk, T. Y. (2009). *Tsilisnyi osvitnii prostir: pedahohichni osnovy yoho formuvannia: monohrafiia* [Holistic educational space: pedagogical foundations of its formation: monograph]. Kamianets-Podilskyi. [in Ukrainian].
- Tsymbalaru, A. D. (2009). *Component-structural analysis of the concept of "educational space"*. Available at: <https://is.gd/oxW7fT>. [in Ukrainian].
- Tsymbalaru, A. D. (2016). *Educational space: essence, structure and mechanisms of creation*. Available at: <https://is.gd/DAhJco>. [in Ukrainian].
- Chernukha, N. M., Bakhov, I. S. (2016). Tsilisnist suchasnoho osvitnoho seredovyscha yak peredumova yakosti osvity. [The integrity of the modern educational environment as a prerequisite for the quality of education]. *Innovative solutions in modern science*, 1 (1) , 1–11. <https://is.gd/43r8Fc>(accessed 02.09. 2023). [in Ukrainian].
- Yarmachenko, M. D. (Ed.). (2001). *Pedagogical dictionary*. Pedahohichna dumka. [in Ukrainian]
- Araja, A., & Aizsila, A. (2010). Intercultural communicative competence. *Research for Rural Development*, 1, 220–224. <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000309844000036>
- Maksymenko, N., Bei, I., Khimchuk, L., & Vovchok, Y. (2020). Formation of communicative culture of students by means of project teaching in higher educational establishments. *Tarih Kultur ve Sanat Arastirmalari Dergisi-Journal of History Culture and art Research*. 9(3), 267–276. <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000579438600025>
- Piatkowska, K. (2015). From cultural knowledge to intercultural communicative competence: Changing perspectives on the role of culture in foreign language teaching. *Intercultural Education*, 26(5), 397–408. <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000213382800004>
- Qiu, J., & Xu, K. (2015). Language and culture from the communicative perspective in the context of globalization. *Proceedings of the 2015 International Conference on Humanities and Social Science Research*, 31, 76–79. <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000371806000016>

**Valentyna Malyk,**  
Teacher of foreign languages,  
Department of Ukrainian and foreign languages  
Vinnytsia National Agrarian University  
Vinnytsia, Ukraine,  
ORCID ID: 0000-0002-3291-4347  
e-mail: [valentyna51malyk@gmail.com](mailto:valentyna51malyk@gmail.com)

## **UNIVERSITY EDUCATIONAL SPACE: FORMATION OF THE CONCEPT**

**Abstract.** The article proves that the concept of the educational space of the university includes the following components: “space” and its characteristic - “educational”. It is shown that the acceleration of integration processes in various spheres of social life caused a tendency to mark their essence as the formation and development of a certain space: economic, informational, educational, giving it the meaning of interaction of subjects of social activity. It is noted that the leading concept of “space” with the help of the sign “educational” formed the concept of “educational space”, which, taking into account the content of its structural components, is understood as a certain ordered structure that characterizes all processes, forms, trajectories of movement and expresses the connection between the objects of educational activity, ensuring the social and personal significance of the result of improving the skills and behavior of its subjects. Attention is drawn to the fact that socio-geographical, systemic-holistic, local-poster approaches are distinguished in the definition of the educational space. The stages of development of the selected concept are characterized. It is proved that the educational space is a complex hierarchical structure, a pyramid of spaces, in which a number of levels are distinguished: global, continental, educational space of the country, national-regional, regional, territorial-regional, municipal, local, family, personal educational space. The socio-geographical approach reflects the creation of a unique educational space within the framework of social regions, geographical territories and states, taking into account their specificities, provided there is a single information environment. Proponents of the system-holistic approach consider the educational space as an element of public education, as the interaction of different levels of the education system and the individual. In the local-poster approach, the concept of the space of an educational institution or its component is used. It is noted that the educational space of society is a form of social unity of people, which is created as a result of their joint educational activity, and the goals of such activity are determined by the needs of the subjects of education, because an essential factor of modern education is the presence of a coherent educational space.

**Keywords:** space, educational space, pedagogical reality, educational technologies, globalization processes, modern education.